

ХУЛОСАИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-089 - и назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии №2

Қарори Шурои

**диссертатсионӣ аз 19-уми майи соли 2026, №2 барои сазовор донишҷуи
Зоҳири Сайфулло шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ
номзади илмҳои фалсафа**

Диссертатсияи Зоҳири Сайфулло дар мавзӯи «Ҷанбаҳои фалсафӣ-фарҳангии Наврӯз» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 6.3.8. – Антропологияи фалсафӣ, фалсафаи фарҳанг ба ҳимоя дар ҷаласаи Шурои диссертатсионии 6D.KOA-089-и назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон 21-уми феввали соли 2025 (Протоколи № 2) қабул гардидааст (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33; фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 январи соли 2025, № 46 ш/д).

Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ Зоҳири Сайфулло 31 январи соли 1992 дар ноҳияи Айнии вилояти Суғд, дар оилаи коргар таввалуд шуда, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Соли 2015 муассисаи давлатии таълимии Донишқадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи М. Турсунзодаро аз рӯйи ихтисоси режиссураи намоишҳои театронидашуда ва идҳо ва соли 2017 зинаи магистратураро бо ихтисоси режиссура дар донишқадаи мазкур хатм намудааст.

Аз моҳи октябри соли 2017 ҳамчун аспирант ба шӯбаи фалсафаи фарҳанги ИФСҲ-и ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ дохил шуд. Аз соли 2017 то соли 2020 ба ҳайси лаборант дар шӯбаи таърихи санъати Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии АМИТ фаъолият кардааст. Аз соли 2020 то соли 2021 дар Донишқадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба ҳайси омӯзгор кор кардааст. Аз соли 2021 то ҳол дар вазифаи ходими хурди илмӣ шӯбаи фалсафаи фарҳанги ИФСҲ-и ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ (ҳоло Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ) кор мекунад.

Зоҳири Сайфулло аспирантураро солҳои 2017-2020 дар шӯбаи фалсафаи фарҳанги Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ хатм намудааст.

Рохбари илмӣ: Самиев Бобо Ҷураевич – доктори илмҳои фалсафа, профессор, мудири шуъбаи фалсафаи фарҳанги Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ.

Муқарризони расмӣ:

Умедов Мاستон Ҳамдамович – доктори илмҳои фалсафа, и.в., профессори кафедраи таърихи фалсафа ва фалсафаи иҷтимоии факултети фалсафаи ДМТ;

Шоев Зиёвуддин Ҷалилович - номзоди илмҳои фалсафа, сардори шуъбаи пажӯҳиши маъхазҳои исломии Маркази исломшиносии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи М.С. Осимӣ дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби (раиси маҷлис) мудири кафедраи фанҳои ҷомеашиносии Донишгоҳ, номзоди илмҳои таърих, дотсент Э.У.Шарофзода, эксперт (лоиҳасозии тақриз) номзоди илмҳои фалсафа, и.в. дотсент Г.Қ. Маъмурова ва (котиби маҷлис) Ш.М.Мусоев имзо гардида, аз ҷониби ректори Донишгоҳ, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Қ.Қ.Давлатзода тасдиқ шудааст, қайд менамоянд, ки диссертатсияи Зоҳири Сайфулло дар мавзӯи «Ҷанбаҳои фалсафӣ-фарҳангии Наврӯз» таҳқиқоти мукаммал, дорои сохтори ягона, қори мустақилона анҷомёфта ва дорои наwgонии илмӣ мебошад.

Диссертатсияи Зоҳири Сайфулло аз рӯйи мазмуну мундариҷаи худ ба талаботи бандҳои 32 - 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйиру иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 6.3.8. – Антропологияи фалсафӣ, фалсафаи фарҳанг аст.

Зоҳири Сайфулло доир ба мавзӯи диссертатсия 5 мақоларо дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп намудааст. Инчунин, доир ба масъалаҳои мавзӯи диссертатсионӣ дар конференсияҳои зиёди ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ маъруза намудааст, ки маводи онҳо ба нашр расонида шудаанд. Натиҷаҳои асосии диссертатсия ва хулосаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ муаллиф инъикос ёфтаанд:

I. Мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1-М] Зоҳири, С. Назаре ба «Наврӯзнама»-ҳои Ҳаким Тирмизӣ ва Туғрали Ахрорӣ [Матн]: /С.Зоҳири //Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ. – Душанбе, №1, 2019. - С.44-49.

[2-М] Захири, С. Праздник Навруз и обычаи зороастризма [Текст]: /С.Захири //Известия ИФПП НАНТ, 2021. - №4. – С.129-134.

[3-М] Зоҳири, С. Омилҳои мондагории ҷашни Наврӯз дар замони хилофати арабҳо [Матн]: /С.Зоҳири // Аҳбори ИФСҲ АМИТ. – 2022. № 1. – С. 136 – 139.

[4-М] Зоҳири, С. Таъсири Наврӯз ба фарҳанг ва адабиёт [Матн]: /С.Зоҳири//Аҳбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ. – Душанбе, №4, 2025. - С.165-171.

[5-М] Самиев, Б.Ҷ., Зоҳири, С. Эҳёи ҷашни исфандаромӯз - эҳтиром ба зан ва замин [Матн]: /Б.Ҷ.Самиев, С.Зоҳири //Аҳбори Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ - №1, 2026. – С.68-74.

II. Маводи конфронсҳо, фишурдаҳо ва маърузаҳо

[6-М] Раҳимов, С.Х., Зоҳири, С. Меросбар будан масъулият дорад. Ҷӯрабек Муродов ва масоили иҷрои мусиқӣ/Анъана ва меросбарии эҷодию иҷроӣ. Мухаррири масъул: А. Раҷабов. – Душанбе, 2023. – С.413-424.

[7-М] Раҳимов, С., Зоҳири, С. Наврӯзи суннатӣ ва усули нави ҷашнгирии он дар Тоҷикистон/Конференсияи илмӣ амалӣ дар мавзуи «Академик А.Баҳоваддинов ва рушди афкори фалсафӣ сиёсӣ дар замони соҳибистиклолӣ»/Маҷмуаи мақолаҳо. – Душанбе: «Империа-групп», 2022. – С.150-155.

[8-М] Раҳимов, С.Х., Зоҳири, С. Сада, Наврӯз ва Меҳргон аз дидгоҳи нав/Дар китоби «Имрӯзи фарҳанги тоҷик». – Душанбе, 2024. – 240с. – С.82-89.

[9-М] Зоҳири, С. Карнавал чист ва он чӣ гуна пайдо шудааст? (Пайдоиши Карнавал аз Наврӯз сарчашма мегирад)/«Минбари халқ», №14 (1462), 3.03.2024.

[10-М] Зоҳири, С. «Ҷашни Сада - худшиносӣ ва ҳамбастии инсоният»/Конференсияи илмӣ-амалии «Ҷашни Сада: таърих, моҳият ва рамзҳои миллии он», таърихи 30.01.2026, маҷлисиҳои АМИТ.

[11-М] Зоҳири, С. Ташаббусҳои Тоҷикистон дар тарғиби идеяҳои умумибашарии Наврӯз/С.Зоҳири/Маводи конференсияи илмӣ-назариявии ҷумҳуриявии «Эҳё ва таҳаввули ҷашнҳои миллии: Наврӯз, Тиргон, Меҳргон, Сада ва Шаби Ялдо бозёфти нодири фарҳанги давраи Истиқлол». - Душанбе, 11.03.2026.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақриз навишта шуда, ба шӯрои диссертатсионӣ пешниҳод шудаанд:

1. Сулаймонзода Баҳманёр Сайдиҳсон – номзади илмҳои фалсафа, дотсент, мудири кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода. Тақриз мусбат аст ва ҷунин пешниҳод дорад:

1. Дар матни автореферат баъзе хатогиҳои имлоӣ ва техникаӣ ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо сифати корро беҳтар мегардонад.

2. Бердиев Шохназар Пирназарович – номзади илмҳои фалсафа, дотсенти кафедраи фалсафа ва фарҳангшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ. Тақриз мусбат аст. Чунин эрод ва тавсия дорад:

1. Ба диссертант тавсия дода мешавад, ки дар баъзе мавридҳо таҳлили ҷанбаҳои фалсафӣ метавонист бо таъии густурдатар ба манофеи муосири назариявии фалсафаи фарҳанг ва антропологияи фалсафӣ тақвият дода шавад, то заминаи муқоисавии таҳқиқот боз ҳам фарохтар гардад.

2. Дар мавридҳои хеле кам тақрори андешаҳо ва ибораҳои ҳаммаъно ба мушоҳида мерасад, ки ихтисор ва таҳрири сабуки услубӣ метавонад ба боз ҳам равшантар шудани матни автореферат мусоидат намояд.

3. Раҳматов Убайдулло Неъматович – номзади илмҳои фалсафа, дотсенти кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншох Шохтемур. Тақриз мусбат аст ва чунин эрод дорад:

1. “Наврӯзнама”-и Абурайҳони Берунӣ ба андозаи зарурӣ таҳлил нашудааст, ҳам дар замони тоисломӣ ва ҳам дар давраи ислом.

2. Масъалаи офариниш дар Наврӯз ба таври дақиқ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор нагирифтааст.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъйин гардидаанд. Интиҳоби муқарризон ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо дар мавзӯи таҳқиқшуда, аз ҷумла дар бораи ҷанбаҳои фалсафӣ ва фарҳангии Наврӯз, ки фарогири табиӣ, пайвандгари асл, маросими наврӯзӣ, ки омили хотираи таърихи дирӯзу имрӯзи миллат, Наврӯз оғози офариниши дунёи маънавии инсон, иртиботи адабиёт ва ҳунар бо Наврӯз, фалсафаи хони наврӯзӣ, фалсафаю фарҳанги миллӣ сарчашма аз Наврӯз мегиранд ва амсоли инҳо мебошад, қорҳои илмӣ-таҳқиқотиро анҷом додаанд ва мутахассисони шинохтаи соҳаҳои илми худ маҳсуб меёбанд.

Муассисаи пешбар Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи М.С. Осимӣ дар самти омӯзиши масъалаҳои фалсафа, фарҳангӣ, хоссатан адабиёти фолклории Наврӯз дар шароити имрӯза сахми назаррас дорад. Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи М.С. Осимӣ, инчунин, ба масъалаҳои арзиши Наврӯз ҳамчун падидаи фарҳангӣ, фалсафӣ аҳамияти хосса медиҳад.

Шури диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи доктараби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

- ҷанбаҳои фалсафӣ-фарҳангии Наврӯз ва муайян намудани ҳамбастагии оини зардуштӣ бо он мавриди таҳлил ва муқоиса қарор дода шудааст;

- дар доираи омӯзиш ва муқоисаи андешаҳои муҳаққиқон ҷойгоҳи Наврӯз ва таҳаввули он дар фарҳанги исломӣ муайян карда шудааст;

- вижагиҳои фалсафӣ-табиӣ «Наврӯзнама»-ҳои Ҳаким Тирмизӣ ва Туғрали Аҳрорӣ мавриди таҳлилу муқоиса қарор дода шудааст;

- ҷанбаҳои фалсафаи зебоишиносии Наврӯз дар доираи баргузори маросими наврӯзӣ муайян карда шудааст;

- хусусиятҳои карнавали наврӯзӣ дар Тоҷикистон, умумият ва фарқи он аз карнавали кишварҳои ғарбӣ нишон дода шудааст;

- анъанаҳои Наврӯзи суннатӣ ва усули нави ҷашнгирии он дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон таҳлилу муқоиса карда шудааст;

- марзҳои ҷуғрофии Наврӯз ва намодҳои (моделҳои) гуногуни ҷашноронии он дар кишварҳои ҳавзаи Наврӯз мавриди таҳлилу муқоиса қарор дода шудааст;

- ташаббусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тарғиби идеяҳои умумибашарии Наврӯз ва нақши онҳо дар ҳалли масоили таҳкими сулҳ ва дурнамои рушди ҷомеаи инсонӣ муайян карда шудааст.

Мақсади таҳқиқот: таҳқиқи муфассали ҷанбаҳои фалсафӣ-фарҳангии Наврӯз мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои нойил шудан ба ин ҳадаф **вазифаҳои зерин** мавриди иҷро қарор дода шуданд:

- омӯختан ва муфассал таҳқиқ кардани ҷанбаҳои фалсафӣ-фарҳангии Наврӯз ва муайян намудани ҳамбастагии оини зардуштӣ бо он;

- муайян кардани ҷойгоҳи Наврӯз ва таҳаввули он дар фарҳанги исломӣ;

- таҳлил ва муқоиса кардани хусусиятҳои фалсафӣ-табиӣ «Наврӯзнама»-ҳои Ҳаким Тирмизӣ ва Туғрали Аҳрорӣ;

- мавриди таҳқиқ қарор додани вижагиҳои зебоишиносии Наврӯз дар доираи баргузори маросими наврӯзӣ.

Асосҳои назариявии таҳқиқот. Ҳангоми таҳияи диссертатсия муаллиф ҷиҳати мушаххас нишон додани асосҳои назариявии таҳқиқоти мазкур ба сарчашмаҳо, осори мутафаккирону муҳаққиқони ватанию хориҷӣ, ки пайдоиш, давраҳои рушд ва таҳаввул, ҷанбаҳои гуногуни Наврӯзро ҳамчун падидаи воқеии кайҳонӣ ва рамзи эҳёи табиат инъикос мекунанд, таъкид кардааст. Бахусус, ба ин сарчашмаҳои муътамади илмӣ дохил мешаванд: «Осор-ул-боқия»-и Абурайҳони Берунӣ, «Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ, «Таърихи Табарӣ»-и Абуалӣ Балъамӣ, «Наврӯзнама»-и Умари Хайём, «Наврӯзнама»-и Ҳаким Тирмизӣ, «Наврӯзнама»-и Нақибхон Туғрали Аҳрорӣ, «Зайн-ул-ахбор»-и Абусаиди Гардезӣ ва ғайра. Инчунин, зимни коркарди маводи зербобҳои диссертатсия қорҳои илмӣ-таҳқиқотии муҳаққиқони ватанию хориҷӣ, ки ба таҳқиқи масоили гуногуни Наврӯз бахшида шудаанд, мавриди истифода қарор гирифтанд.

Асосҳои методологии таҳқиқот. Диссертант ҳангоми омӯзиш ва таҳқиқи мавзуи мазкур методҳои назариявии маърифати илмӣ, аз ҷумла: таҳлил ва таркиб, индуксия ва дедуксия, таҷридсозӣ, аналогия ва ғайраро мавриди истифода қарор додааст. Инчунин, зимни коркарди мавод ва баровардани хулосаҳои боэътимод методҳои илмии низомнокӣ, сохторӣ ва функционалии умумиилмӣ истифода шуданд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ. Бори аввал дар доираи илмҳои фалсафӣ ва фарҳангшиносӣ мавзуи ҷанбаҳои фалсафӣ-фарҳангии Наврӯз ҳамчун кори илмӣ-таҳқиқотӣ мавриди омӯзиши муфассал қарор дода шуд. Дар робита бо ин, саҳми шахсии муаллифи диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки кори таҳқиқотӣ ҳамчун кори илмии мустақилона анҷомёфта ба ҳисоб меравад. Дар он наwgонии илмӣ, нуктаҳои барои ҳимоя пешниҳодшуда, хулосаҳо ва тавсияҳои амалии диссертант, мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои илмии аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшуда ва нашрияҳои дигар чоп шудаанд, инчунин, маърузаҳо дар конференсияҳо ва семинарҳои илмии сатҳи байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ муайян карда мешаванд. Маҷлиси Шурои диссертатсионӣ аз таърихи 19 –уми майи соли 2026 дар бораи сазовор донишдани Зоҳири Сайфулло ба дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар Шурои диссертатсионӣ, ки бо фармоиши Коммисияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 январи соли 2025, №46 ш/д қабул гардидааст, 14 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда 5 нафар.

Аз 14 нафар иштирокчиён, ки дар маҷлиси Шуро ҳозир буданд, овоз доданд: тарафдор 14, муқобил - 0, бюллетенҳои безътибор 0.

**Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои фалсафа, профессор**

Қурбонов А.Ш.

**Котиби илмии Шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои фалсафа**

Қурбоншоев И.Ч.

19.05.2026